

A ZALA MEGYEI LEVÉLTÁR
2009. ÉVI
MUNKABESZÁMOLÓJA

1. Munkaszervezés, jogi és adminisztratív feltételek

2009-ben levéltári szakmai munkánkban nem történt lényeges jogszabályi változás, csupán bizonyos általános munkajogi módosításokat eredményezett a Kormány 3/2009. (I. 10.) Korm. rendelete a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény végrehajtásáról a művészeti, a közművelődési és a közgyűjteményi területen foglalkoztatott közalkalmazottak jogviszonyával összefüggő egyes kérdések rendezéséről szóló 150/1992. (XI. 20.) Korm. rendelet módosításáról.

A Zala Megyei Közgyűlés 26/2009. (III. 18.) számú határozatával 2009. július elsejével létrehozta a Zala Megyei Közművelődési Intézményt, melynek következtében gyakorlatilag összevonásra került az új intézmény és a levéltár pénzügyi-gazdasági csoportja, mivel a levéltár gazdasági vezetője kapta feladatul a közművelődési intézmény gazdasági vezetői teendőinek ellátását is. A levéltár 2009. május 28-ától érvényes, valamint a szeptember 11-én újabb változtatásokkal kiegészített és módosított, 2010. január 1-jén hatályba lépett Alapító okirata szerint a „Zala Megyei Levéltár önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv látja el a Zala Megyei Közművelődési Intézmény önállóan működő költségvetési szerv Szervezeti és Működési Szabályzatában meghatározott szellemi és fizikai (technikai) támogató tevékenységeit (ezen belül különösen: pénzügyi-gazdasági feladatait).” A közös feladatellátás részleteit a két intézmény között 2009. szeptember 14-én kötött és a Zala Megyei Közgyűlés 101/2009. (IX. 11.) KH számú határozatával jóváhagyott Együttműködési megállapodás szabályozza.

Fenntartónk felhívása nyomán 2009 szeptemberében módosítottuk, illetve kiegészítettük intézményünk Szervezeti és Működési Szabályzatát is, részben a fenti okokból, részben pedig a közelmúltban bekövetkezett különböző jogszabályi változások miatt. A legfontosabb változás az volt, hogy a 2009. január 1-jén hatályba lépett, a költségvetési szervek jogállásáról szóló 2008. évi CV. törvény módosította az államháztartás működési rendjéről szóló 1992. évi XXXVIII. törvényt, a hatályos törvény 13/A. §-a pedig taxatívén felsorolta, hogy a költségvetési szervek szervezeti és működési szabályzatának mit kell tartalmaznia.

2. Személyi feltételek

Intézményünk engedélyezett létszáma 2009-ben is 28 fő maradt (27 teljes munkaidőben foglalkoztatott és 1 részmunkaidős). Dr. Gyimesi Endre országgyűlési képviselői és polgármesteri megbízatása idejére, 2010 őszeig továbbra is fizetés nélküli szabadságon, Magyarné Kófiás Henriette levéltári kezelő pedig 2009-ben ismételtén GYED-en volt. Ez évben szülési szabadságra ment egyik levéltárosunk, Erős Krisztina is. Az álláshelyükön képződő bérmaradvány terhére - megbízás alapján - napi négy órás munkaidőben kiegészítő alkalmazottat foglalkoztattunk a Balatoni úti raktárbázis takarítási problémáinak legalább részleges megoldására. (A levéltári raktárak átfogó és rendszeres takarítására továbbra sem volt elegendő a jelenlegi kiegészítő alkalmazotti létszám.)

2009-ben Csomor Erzsébet levéltáros Szombathelyen a Nyugat-Magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központjában történelem szakon folytatta főiskolai (BA) tanulmányait. A Magyar Országos Levéltár által szervezett OKJ-s levéltárkezelői tanfolyamot - a kötelező szakmai továbbképzés keretében - két munkatársunk, Bekő Tamás műszaki ügyintéző és Elekesné Bíró Bernadett levéltári adatrögzítő fejezte be ez évben. Rajtuk kívül két levéltári kezelőnk, Németh Lászlóné és Oláhné Szakály Gabriella is sikeres vizsgákat tett, és megszerezte ugyanezt az OKJ-s képzettséget.

Hiller István oktatási és kulturális miniszter augusztus 20-a alkalmából rangos szakmai elismerést, Pauler Gyula-díjat adományozott Kapiller Imre levéltárosnak, intézményünk kutatószolgálati csoportvezetőjének.

3. Pénzügyi – gazdasági helyzet

2009. évben intézményünk bevételei a 2008. évhez viszonyítva az alábbiak szerint alakultak (adatok ezer Ft-ban):

Megnevezés	2008. évi összeg	2008. évi %	2009. évi összeg	2009. évi %	Változás %
1. Intézményi működési bevétel	3.713	3,4	4.047	3,5	109,0
2. Működési célra átvett pénzeszköz	8.247	7,6	8.039	7,0	97,5
3. Felhalmozási célra átvett pénzeszköz	-	-	250	0,2	-

4. Költségvetési támogatás					
- működésre	95.263	87,2	92.675	80,5	97,3
- felhalmozásra	-	-	7.900	6,9	-
5. Pénzmaradvány	2.014	1,8	2.144	1,9	106,5
Bevétel összesen	109.237	100,0	115.055	100,0	105,3

Működési bevételünk 2009-ben 9 %-kal több volt, mint az előző évi. Elmaradás leginkább a vendégszoba használatnál mutatkozik, mivel csőtörés miatt március hónaptól a felújítás befejezéséig, október 31-ig használhatatlan volt.

Az APEH által bérelt, majd 2007. augusztus 27. hatállyal felmondott 26 m² alapterületű helyiséget 2009. március 1-i hatállyal sikerült bérbe adnunk, aminek köszönhetően nőtt a bérleti díj bevételünk. Továbbra sincs azonban érdeklődő a kiadatlan 27 m² alapterületű helyiség iránt.

Intézményfinanszírozásunk 5.312 eFt-tal haladta meg az előző évit. A fenntartótól működésre 92.675 eFt-ot, felújításra 7.900 eFt-ot kaptunk.

Intézményi működési bevételeink alakulását a következő táblázat szemlélteti (adatok ezer Ft-ban):

Megnevezés	2008. évi összeg	2008. évi %	2009. évi összeg	2009. évi %	Változás %
1. Kiadvány értékesítés	792	21,4	752	18,6	94,9
2. Iratmásolás	202	5,5	234	5,8	115,8
3. Energiaköltség-térítés	105	2,8	158	3,9	150,5
4. Bérleti díjak	2.322	62,5	2.742	67,8	118,1
5. Vendégszoba használat	149	4,0	37	0,9	24,8
6. Egyéb bevételek	137	3,7	111	2,7	81,0
7. Kamatbevételek	6	0,1	13	0,3	216,7
Működési bevételek össz.	3.713	100,0	4.047	100,0	109,0

Az átvett pénzeszközök összege 42 eFt-tal több, mint 2008-ban. Összesen 8.289 eFt, melyből működési célra 8.039 eFt-ot, felhalmozási célra pedig 250 eFt-ot kaptunk.

Forrásai és céljai a következők:

Forrás	Jogcím	Összeg (eFt)
Zalaegerszeg MJV Önkormányzata	Dr. Degré Alajos emlékülés	150
Zalaegerszeg MJV Önkormányzata	Dr. Degré Alajos emlékülés	180

Zalaegerszeg MJV Önkormányzata	Kvartélyház	1.751
Balassi Intézet	Mátyás az államszervező uralkodó	470
NKA	A Muraközi uradalom	484
NKA	Csány L. Reformkori iratai	630
NKA	Zalai történeti tanulmányok	500
Zalaegerszeg MJV Millecent. Közalap.	Levéltári évkönyv	220
OKM	Állományvédelem	3.654
NKA	Kutatótermi számítógép	250
Átvett pénzeszközök összesen		8.289

Intézményünk kiadásai 2009. évben a következőképpen alakultak (adatok ezer Ft-ban):

Megnevezés	2008. évi összeg	2008. évi %	2009. évi összeg	2009. évi %	Változás %
1. Személyi juttatás	66.795	62,5	63.297	56,7	94,8
2. Munkaadót terhelő jár.	20.910	19,5	18.877	16,9	90,3
3. Dologi kiadások	19.325	18,0	20.657	18,5	106,9
4. Felhalmozási kiadások	-	-	250	0,2	-
5. Felújítási kiadások	-	-	7.870	7,1	-
6. Támogat.ért. műk. kiad.	63	-	606	0,5	961,9
Kiadások összesen	107.093	100,0	111.557	100,0	104,2

2009. évben a személyi kiadásaink jelentős mértékben csökkentek, melynek okai a közszférára vonatkozó bérpolitikai intézkedések.

Megszűnt a közalkalmazottak 13. havi illetménye, illetve 2009. július 1-től változtak a keresetkiegészítés jogosultságának a feltételei is. Ennek következtében, illetve, hogy a járulékok százaléka is változtak, a munkaadót terhelő járulékok is csökkentek.

A bérmaradvány terhére adó- és járulégmentes utalványt adtunk a dolgozóinknak.

A dologi kiadások 1.332 eFt-tal volt több, mint az előző évben. Fenntartónk év közben csak az energiatöbbletet és a „Csány László reformkori iratai” c. kiadványunkat támogatta.

Intézményünk 2009. évi költségvetési egyeztető tárgyalásán felújítási célként a levéltár külső, Balatoni úti raktárának tetőjavítását, illetve a Széchenyi téri levéltári vendégszobák felújítását jelöltük meg. A munkálatok elvégzését a műszaki osztály és a művelődési osztály részéről egyaránt szükségesnek ítélték meg. A felújítási munkálatok 7.870 eFt-ba kerültek, melyet a Megyei Önkormányzat biztosított.

Az NKA-tól pályázat útján 250 eFt-ot nyertünk a kutatóteremben elhelyezendő számítógép beszerzésére.

A pénzmaradvány visszafizetési kötelezettségünk 606 eFt.

4. Műszaki – technikai feltételek

2009-ben fenntartónk segítségével két égető problémát sikerült végleg megoldanunk: új, fémlemezes tetőt kapott a levéltár Balatoni úti raktárbázisán a kisebbik raktár, és felújítottuk a Széchenyi téri épületben található levéltári vendégszobákat. A tetőcserére a régi hullámpala elkorhadása és többszöri beázása miatt került sor ez év őszén, a megyei önkormányzat 3.7 millió Ft-os támogatásával. Széchenyi téri, központi épületünkben 2008 végére vált használhatatlanná a levéltári vendégszoba, mert a szennyvízvezeték eltörött és eldugult, így a szennyvíz a fürdőszoba alá folyva a falakba szivárgott, és bűzzel árasztotta el a vendégszobákat. Ráadásul már az épület húsz évvel korábbi felújítása óta megoldatlan volt a fürdőszoba szellőzése, illetve falának szigetelése, ezért erősen nedvesedett, mállott és penészedett annak vakolata, ami dohossá, egészségtelenné tette a vendégszobák levegőjét is. Tekintettel mindezekre, a szennyvízvezetés megjavítására és a fürdőszoba, a vele szomszédos konyha és étkező, valamint a két vendégszoba felújítására 4.2 millió Ft támogatást kaptunk a fenntartóinktól. A felújítás november elejére elkészült, így vendégszobáink ismét működőképeseek lettek.

2009. évi költségvetésünkben fenntartónk 347.000 Ft összegű fedezetet biztosított a Széchenyi tér 3-5. számú épületünk működésképtelen galambriasztó rendszerének - Zalaegerszeg város által korábban igényelt - felújítására. A tervezett összeg felhasználása ez évben elmaradt, illetve 2010-ben valósulhat meg, mivel Zalaegerszeg város pályázatot nyújtott be (a Nyugat-Dunántúli Regionális Operatív Program keretében) a Kvártélyház egészének teljes külső tatarozására, a tető, a homlokzat és a nyílászárók felújítására. A Zala Megyei Önkormányzat, mint az épület társtulajdonosa – a megyei közgyűlés 2009. október 29-ei határozata alapján – 13.1 millió forint pályázati önrészt biztosított a 2010-ben esedékes felújítás megvalósításához.

2009-ben a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával egy 250.000 Ft értékű hordozható számítógépet vásároltunk a levéltár kutatótermébe, kutatóink használatára, az Oktatási és Kulturális Minisztérium állományvédelmi pályázatának támogatásával pedig 675.400 Ft értékben szereztünk be Dexion polcelemeket egy korábban iratrendezésre használt raktárhelyiség beállványozásához.

5. Állományvédelem, iratrestaurálás

Állományvédelmi feladatainkat – fenntartónk ez irányú költségvetési támogatásának hiányában – 2009-ben is csak a központi pályázati források, elsősorban az Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM) levéltári állományvédelmi pályázatának 3.654.000 Ft összegű támogatásával tudtuk végrehajtani.

A megelőző jellegű iratvédelemre 2009-ben is nagy hangsúlyt fektettünk. Az iratrendezési munka keretében az iratokról eltávolítottuk a kapsokát, zsinegeket és gumiszalagokat, a gyűrődéseket kisimítottuk, és folyamatosan végeztük az iratok savmentes védőborítóba - palliumokba - történő átcsomagolását, a hagyományos tárolódobozokat pedig korszerű, savmentes papírdobozokra cseréltük. Savmentes papírdobozok beszerzésére (3000 db, különféle méretű doboz megvásárlására) ez évben 910.000 Ft pályázati támogatást nyertünk, és a támogatást 2010. április 30-ig használhatjuk fel.

Az elmúlt években befejeződött Zalaegerszeg Város Régi Levéltára iratainak mikrofilmezésre való előkészítése. E munkálatok közben pontos jegyzéket készítettünk a restaurálandó (fertőzött, penészes) iratokról, elrongyolódott, megrongálódott kötetekről. Legfertőzöttebbeknek a 18. századi számadások számadáskönyvei, azok mellékletei és a végrendeletek egyes darabjai bizonyultak. Az OKM 2009. évi állományvédelmi pályázatán 2.069.000 támogatást nyertünk ezek restaurálására. A kapott támogatás felhasználása érdekében 2009. augusztus 12-én az alábbi iratokat adtuk át restaurálásra – 2010. április 30-ai teljesítési határidővel, összesen 1122 p. terjedelemben - a budapesti OSZK-SOROS Könyvrestaurátor Műhely Kft-nek:

Zalaegerszeg Város Régi Levéltára

No. 218. Szmodics István perceptor lajstroma 1796-1797.	19 p.
No. 222. Magyar Pál városbíró számadása 1799-1800.	262 p.
No. 224. Rigó János városbíró számadása 1801-1802.	160 p.
No. 229. Tóth József városbíró számadáskönyve 1805.	19 p.
No. 254. Páslek András városbíró számadáskönyve 1820.	4 p.
No. 344. Telekfelmérési jegyzék 1786.	82 p.
No. 430. Városház építési költségvetése 1862.	14 p.
No. 431. Városi ügyvédi állás megszüntetése 1865.	14 p.
No. 461. Városi tisztviselők fizetése 1792.	2 p.
No. 497. A Déli Vasút Sopron-Kanizsa vonalainak első terve 1848/1849	60 p.

- No. 679. Pintér Máté végrendelete 1790. 4 p.
No. 737. A város határában lévő ingatlanok jegyzőkönyve 1817. 467 p.

Zala vármegye gyámi választmányának iratai

- No. 233. Acta orphanalia – Gyámi ülések iratai 1840. június 1. 5 p.

Az egyes külső iratképző szerveknél őrzött, ám már levéltári átvételre érett iratok nagy mennyisége meglévő raktári kapacitásunk minél teljesebb kihasználására, és lehetőség szerinti bővítésére ösztönöz bennünket, mivel raktáraink telítettsége már mintegy 95 százalékos. A Balatoni úti raktárbázis „A” épületében eddig rendező szobaként használt helyiséget raktárrá kívánjuk átalakítani, raktári állványzat beszerelésével. Az állványzat megvásárlásához 675.400 Ft támogatást nyertünk az OKM 2009. évi állományvédelmi pályázatán. Ez évben megtörtént a felhasználni tervezett Dexion-elemek beszerzése, és megkezdődött az állványzat összeszerelése is.

Meglévő, elsősorban Széchenyi-téri raktáraink klimatikus körülményeinek javítása (a kisebb mértékű hőmérséklet és páratartalom ingadozás elérése) érdekében 2009 decemberében az alábbi intézkedési tervet javasoltuk az intézményünket fenntartó Zala Megyei Önkormányzatnak:

„A Zala Megyei Levéltár raktárainak 2006. október 3-án, a levéltári szakfelügyelő közreműködésével elvégzett minősítése (az addig naponta mért hőmérséklet és páratartalom ingadozási adatokat figyelembe véve) a Zalaegerszeg, Balatoni úti A és B raktárépületeket a *még elfogadható raktár* kategóriába, míg a Zalaegerszeg, Széchenyi tér 3-5. sz. alatti levéltári raktárakat a *csak szükségmegoldásként elfogadható* kategóriába sorolta a raktári klíma szempontjából. A Széchenyi téri raktárakban 2006 és 2009 között a hőmérséklet éves minimuma és maximuma (a naponta mért adatok alapján) 17-27 °C között, a páratartalom pedig 20 és 62 % körül mozgott. A hőmérséklet maximuma a fűtési időszakban jóval, mintegy 4-5 °C-kal meghaladta a még elfogadható raktárak számára előírt 14-22 °C-os határértéket, a páratartalom minimuma pedig ugyanezen időszakokban a magas hőmérséklet miatt bekövetkező kiszáradás miatt még az előírt, 45-60 %-os páratartalom felét sem érte el. A Széchenyi téri épületben 2005-ben elvégzett fűtés-rekonstrukció során csak a közös gázkazánok cseréjére került sor, a levéltár által használt helyiségek fűtésének belső korszerűsítése elmaradt: az épület fűtését nem tették szakaszolhatóvá, a levéltári helyiségekben egyetlen fűtőtestet sem cseréltek ki, vagy tettek szabályozhatóvá, ezért a levéltári raktárak hőmérsékletét nem lehet az előírásoknak megfelelően beállítani.

A Zala Megyei Levéltár Zalaegerszeg, Széchenyi tér 3-5. sz. alatti épületének földszinti raktárait a klíma szempontjából *még elfogadható raktárak*-ká lehetne minősíteni, ha megoldódna e raktárhelyiségekben a fűtési időszak alatt a hőmérséklet helyi szabályozása, 4-5 °C-kal való

csökkentése. E raktárakban jelenleg 63 darab fűtőtest (régi típusú, forróvizés radiátor) működik. Ezek mindegyikére hőfokszabályozós csaptelepet lenne szükséges felszerelni. A csapok (63 db) beszerzésének és felszerelésének bruttó költsége (darabonként kb. 5.500 Ft-tal számolva) mintegy 350.000 Ft-ba kerülne jelenlegi áron.”

6. Iratkezelés ellenőrzése, anyaggyarapodás

Tárgyévi szervellenőrzési programunk elkészítésében a levéltárakkal szemben támasztott szakmai követelményeket meghatározó 10/2002. NKÖM rendelet, valamint a 335/2005. Korm. rendelet volt az irányadó. Az előbbi jogszabály e munkákat szabályozó passzusai az illetékességi körbe tartozó szervek esetében ötévenkénti ellenőrzést írnak elő. Ennek megfelelően 2009-ben lényegében a 2004. évben megvizsgált iratképző szervek újbóli ellenőrzését tűztük ki célul.

Területileg alapvetően Zalaegerszeg, Zalaszentgrót, valamint Lenti és Letenye városokat, tematikailag azok iskoláit, valamint államigazgatási szerveit, továbbá a levéltár illetékességi körébe tartozó egyéb intézményeit és gazdasági szerveit kerestük fel és vizsgáltuk meg az iratkezelésüket, valamint az irattárait a jogszabályokban előírt módon. Ezen kívül a rajtunk kívülálló okok miatt a megelőző két évben elmaradt ellenőrzéseket pótoltuk be, illetve utóellenőrzéseket is végeztünk. E munkálatokban 11 munkatársunk vett részt, akik összesen 72 iratképző szervet ellenőriztek. (A meglátogatott szervek részletes jegyzékét *lásd az 1. sz. mellékletben!*)

A pár évvel korábban megújított szervellenőrzési adatlapunk az iratkezelés ellenőrzése során jól bevált, ezzel együtt a szerv típusától függően különböző mértékben, de egyértelműen növekedett az egy iratképző vizsgálatára fordított idő. Ez elsősorban azért történt, mert a korábbi években szerzett gyakorlati tapasztalatok bedolgozása mellett az említett adatlapot szinkronba hoztuk az e-Archivum nevű egységes elektronikus levéltári nyilvántartó rendszerrel, minek következtében a korábbinál lényegesen több adat felvételére keletkezett kötelezettségünk, illetve nyílt lehetőségünk.

Az illetékességi területen végzett szervellenőrzési munka összegzéseként megállapítható, miszerint az iratkezelést és irattárolást illetően pozitív irányú a változás. Ezzel együtt azonban az irattárak minősége még mindig messze van az optimálistól. Az esetek nem kis részében éppen csak megfelel az alapkövetelményeknek az iratok tárolására szolgáló helyiség, amelynek kiválasztásánál még inkább a maradékelv érvényesül. Noha javultak a tárolási körülmények, a befogadóképesség ezzel együtt nem nőtt. Ez később gondot fog jelenteni, mivel folyamatosan növekszik a helyben tovább őrzendő iratok mennyisége, amin a legújabb egységes irattári terv

sem változtatott. Az önkormányzatoknál is lassan, de beindult a selejtezés, és egyre jobban kiterjed az iratátadás. Itt a korábbi állapotokhoz képest már azt is pozitívumként kell elkönyvelnünk, hogy csak nem selejtezhető iratokat adnak át. A területi államigazgatási szerveknél a selejtezés változatlanul magas fokú és gyakori, többnyire iratot is szeretnének átadni, ennek az igénynek azonban a raktári helyhiány, illetve a férőhellyel való gazdálkodás miatt nem tudunk teljes mértékben eleget tenni. Gyakran kell élnünk a 15 éves átadási határidő öt évvel való meghosszabbításának jogával. A selejtezés és iratátadás tekintetében a legtöbb gondot az iskolák és egyéb intézmények jelentik, ahol az iratkezelés terén is a legtöbb probléma merül fel. Ezekről a szervektől a legnehezebb elvárni a jogszabályban rögzített átadási feltételek (pl. savmentes doboz használata) maradéktalan teljesítését. Személyzeti, felkészültségbeli problémáik miatt itt van a legnagyobb jelentősége a szaktanácsadásnak.

A Nyugat-dunántúli Regionális Közigazgatási Hivatal Zalaegerszegi Kirendeltségével még 2008 végén felvettük a kapcsolatot a 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet 2007. évi módosításából fakadóan rá rótt, részben párhuzamos iratkezelés ellenőrzési feladatok koordinálása végett. Feladattervünket összehangolva, 2009-ben közösen látogattunk meg egy területi államigazgatási szervet, egy kistérségi irodát és két körjegyzőséget. A közös látogatás tapasztalatai nagyon pozitívak voltak, annak ellenére, hogy az ellenőrzés tárgya nem teljesen volt szinkronban, mivel a Hivatal az iratkezelést lényegesen aprólékosabban, míg az elhelyezési körülményeket elnagyoltabban vizsgálta hozzánk képest. Mindezek ellenére az együttműködés hasznosnak bizonyult, melynek folytatását szorgalmazzuk. Ezzel kapcsolatban arra is törekszünk, hogy a közös vizsgálatokba valamennyi, a szervlátogatásokban korábban érintett kollégánk belekóstoljon, egy másik látószög érzékelése, nem utolsó sorban pedig a tapasztalatszerzés céljából. Itt kell megjegyeznünk, miszerint a területi államigazgatási szervek többségét érintő 2007. évi regionális átszervezés kapcsán egyre kaotikusabb helyzet kezd kialakulni az illetékesség terén. A kérdés szabályozást kíván, mivel az illetékesség esetenként egyrészt levéltári oldalról sem világos. Nem egyértelmű példának okáért, hogy egy megyei kirendeltség esetén a Magyar Országos Levéltár, a régió székhelyén lévő megyei levéltár vagy a kirendeltség területén lévő levéltár az illetékes-e az iratkezelés ellenőrzésében, ami természetesen maga után vonja az iratkezelési szabályzatok, de még inkább a selejtezési jegyzőkönyvek elbírálásának kérdésességét is. Ezt az exlex helyzetet a területi államigazgatási szervek az ellenőrzés „lerázására” igyekeznek felhasználni. Ennek egyik szélsőséges példája a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság megyei kirendeltségének esete, amelyet szintén az államigazgatási hivatallal közösen kívántunk ellenőrizni, de ezt egyikünknek sem engedélyezte.

A levéltári törvény egy korábbi, 2007. évi módosítása 2008. január 1. helyett 2009. január 1-ben határozta meg elektronikus iratkezelés esetén a külön jogszabályban meghatározott követelményeknek megfelelő és tanúsítvánnyal rendelkező iratkezelési szoftverek kötelező alkalmazásának kezdő időpontját. Az állam- és önkormányzati igazgatásban már döntőrészt korábban is elektronikusan iktattak, de a tanúsítvánnyal rendelkezők aránya 2009-ben nem volt száz százalék az ellenőrzéseink tapasztalata szerint.

Az önkormányzati hivatalok új egységes irattári tervének a 29/2009. (X. 30.) ÖM rendelet általi kiadása némi zavart okozott egyes hivataloknál, ugyanis az iratkezelési szabályzat mintájára az egyetértésünket kérték azok 2010. január 1-jétől való alkalmazhatóságához. Egy másik jogszabályi félreértésre is volt példa, miszerint a 335/2005. Korm. rendelet 4. §-ának - már évekkel ezelőtti - törlését többen úgy értelmezték, hogy az iratkezelési szabályzatokat nem kell jóváhagyni senkivel. A félreértések tisztázása után 2009-ben összesen 22 - nagyjából önkormányzatokat érintő - iratkezelési szabályzatot kellett jóváhagyásra az illetékes államigazgatási hivatalhoz felterjesztenünk.

A szervellenőrzési munka felelősségteljes háttérterülete az iratképző szervek által levéltárunkhoz felterjesztett selejtezési jegyzőkönyvek ellenőrzése és jóváhagyása, melynek keretében 2009-ben 137 selejtezési jegyzőkönyvet hagyunk jóvá. Ezek a jegyzőkönyvek kétharmad részt a területi államigazgatási szervektől (rendvédelmi szervektől) érkeztek a levéltárunkba, míg a fennmaradó hányadot javarészt önkormányzatok, illetve intézmények tették ki. A megyei bíróságról, mint cégbíróságról érkezett kereken 700 felszámolási ügyet az e cél szolgáló külön nyilvántartásunkba vezettük be.

2009-ben 231,4 ifm új anyag került a levéltárba. (Ennek részleteit *lásd a 2. sz. mellékletben!*) Az iratok többségét önkormányzati hivatalok adták át a jogelőd tanácsi és 1990 utáni (kör)jegyzőségi irat formájában, további jelentős tételt pedig a bíróságok szállítottak be levéltárunkba. Iratátvételi stratégiánk nem változott 2009-ben sem: egyedül az önkormányzati hivatalok tanácskorszakbeli iratainak átadást ösztönöztük, a fond lezártságára való tekintettel, annak végleges feldolgozhatósága érdekében. Minden más esetben, de különösen az államigazgatási szerveknél - mint arra fentebb céloztunk - igyekszünk késleltetni az iratátadást.

Tárgyévben 134,28 ifm levéltári anyag átselejtezésével (és a rendezésekkel) 78,04 ifm-rel csökkentettük az állományunkat. (*Lásd a 3. sz. mellékletet!*) A selejttanyag nagyobbik fele - a megelőző évekhez hasonlóan - a Magyar Államkincstár Zala Megyei Területi Igazgatósága és jogelődjei iratai közül került ki. Ezenkívül selejteztünk a tanácsi iratokban, illetve vállalati anyagokban, amelyekhez - ha jogszabály előírta - selejtezési tervet, illetve minden esetben selejtezési jegyzőkönyvet készítettünk, amelyeket a minisztérium jóvá is hagyott. A rendezések

során végzett átdobozolások, palliumozások révén technikai jellegű fogyatékok is keletkeztek (a 78,04 ifm-ből 9,2 ifm). A gyarapodás és fogyatékok különbözete 153,36 ifm, ami tehát a tényleges gyarapodásunk, ennek megfelelően 2009. december 31-én a Zala Megyei Levéltár által őrzött iratok mennyisége 10.878,99 ifm-t ért el.

7. Ügyfélszolgálat

Levéltárunkat 2009-ben összesen 863 ügyfél kereste fel személyesen, írásban, vagy elektronikus formában. Az ügyfelek részére 324 esetben 2449 oldalnyi hitelesített másolatot adtunk ki. Az ügyfelek száma némi emelkedést mutat, míg a kiadott másolatok száma és a kiadások esete szinte hajszálra pontosan megegyezik a tavalyi, 2008-as esztendő hasonló adataival. Összességében a 2009-es évre vonatkozóan is helytálló az a megállapítás, miszerint az őrzött anyag mennyiségének folyamatos bővülésével, és különböző társadalmi, demográfiai folyamatok (pl. nyugdíjazások növekedése) révén a levéltári munka ezen szegmense egyre több idő- és energiárfordítást igényel. A levéltárhoz befutó kérelmek típusai alapvetően nem tértek el a megelőző években tapasztaltakhoz képest. Ennek megfelelően a korábbiakhoz hasonlóan a munkaviszony igazolások és a különféle jogbiztosító (bírószáki, földhivatali) és az építési engedélyekkel kapcsolatos iratok kiadása dominált 2009-ben is. Enyhe emelkedés az anyakönyvi, illetve a szociális segélyezés terén bekövetkezett jogszabályi módosulások miatt, az iskolai bizonyítványok másolati kiadását célzó beadványok kapcsán történt.

Az ügyfelek kiszolgálását alapvetően az e feladatkörrel megbízott négy munkatársunk – három gyakorlott levéltári kezelő, illetve egy segédlevéltáros – végezték el, de mellettük még négy másik kollégának akadt több-kevesebb ügyfele, illetve segítettek be többen a bonyolultabb ügyek megoldásába. Az ügyfelek részéről a kiszolgálással kapcsolatban panasz nem merült fel.

8. Kutatószolgálat

2009-ben a Zala Megyei Levéltár által kiadott és érvényesített látogatói jegyek száma 268 volt, tehát összesen ennyi kutató vette igénybe ez irányú szolgáltatásunkat. Közülük első ízben kapott látogatói jegyet (először kutatott levéltárunkban) 161, míg a korábbi években kiadott látogatói jegyeket 107 alkalommal érvényesítettük. A kutatók közül négyen érkeztek külföldről.

Kutatóink összesen 650 kérelmet nyújtottak be és 1152 esetben végeztek levéltárunkban kutatást. A négy külföldi kutató 22 esetben kereste fel intézményünket. A kutatást végzők számára 1469 db másolatot adtunk ki, amely jelentősen emelkedett a 2008. évhez képest. Kutatóink a digitális mikrofilmolvasó segítségével közvetlenül tudtak a nézett mikrofilmről – átalánydíj fizetése ellenében – elektronikus adathordozóra (CD, DVD, pendrive stb.) tetszés szerinti számban másolatot készíteni, illetve digitális fényképezőgéppel is egyre többen érkeztek a levéltárba, akik szintén átalánydíj ellenében készíthettek digitális fényképeket. 2009-ben 80 (hazai: 65, külföldi: 15) esetben váltottak a kutatók napijegyet az előbbi szolgáltatások igénybevétele céljából. Ez csaknem duplája a megelőző esztendőben (49) tapasztaltaknak, amit a digitális fotótechnika fokozatos elterjedésének természetes következménye. A kutatók kiszolgálását nagyobb részt a három főből álló (két levéltári kezelő és egy levéltáros) kutatószolgálati csoport végezte. E mellett a fondreferencia kiosztásnak megfelelően valamennyi szakalkalmazott (kezelő és levéltáros) kisebb-nagyobb mértékben részt vett a kutatók kiszolgálásában. A kiadott levéltári anyaggal és a kiszolgálással kapcsolatban panasz nem merült fel.

9. Rendezés, selejtezés, segédletkészítés

A megelőző évekhez hasonlóan, levéltárunk szakmai munkájában az iratfeldolgozás, vagyis a rendezés, selejtezés és segédletkészítés kapott elsőbbséget, amely minden más szakmai feladatnak (pl. ügyfélszolgálat, kutatószolgálat), valamint a közművelődési és tudományos munkának is az alapját képezi. Az iratfeldolgozáson belül is a különböző szintű rendezési munkálatok jutottak a ráfordított munkaidőt és energiát tekintve főszerephez. Az iratrendezés lezárultával a hozzájuk logikusan kapcsolódó segédleteket, elsősorban (áttekintő) raktári jegyzékeket is elkészítettük, illetve elkészítésüket beindítottuk. (A rendezés, selejtezés és segédletkészítés részletes kimutatását lásd a [4. sz. mellékletben!](#))

A rendezés alá vont anyagok kiválasztásának szempontjai 2009-ben sem változtak meg a korábbiakhoz képest, vagyis az ügyfelezési és kutatószolgálati munkában gyakran használt, valamint a tudományos munkánk során feldolgozandó források rendezésének elsődlegessége mellett a szintre hozás volt a vezérlő elv. Ennek megfelelően 2009-ben is tovább folytattuk a levéltári anyagunk csaknem kilencven százalékát kitevő 20. századi iratanyag, azon belül is a tanácsok, egészen pontosan a megyei, járási és városi tanácsok iratainak tervszerű középszintű rendezését. A 23 fondfőcsoport közül a tanácsai a legnagyobb; az általunk őrzött levéltári anyag egyötöde, több mint 2000 ifm tartozik ebbe a kategóriába. 2009-ben több ide tartozó fond, illetve

fondcsoport középszintű rendezése befejeződött, de még így is akad bőven tennivaló. A középszintű rendezés ezen kívül zömmel intézményi, azon belül is iskolai anyagot, illetve gazdasági szerveket érintett. Az összes középszintű rendezésünk 233,97 ifm volt.

Az alapszintű, a fondok szétválasztását célzó rendezés egyes dualizmus és abszolutizmus kori anyag mellett a frissen bekerült községi tanácsi iratanyagot érintette 42,21 ifm terjedelemben. Darabszinten, a munka jellegénél fogva az előbbi munkatípusokhoz viszonyítva kevesebb iratot rendeztünk, ami 37,39 ifm-t ért el. Ez a munka döntőrészt a feudális iratok mellett az 1950 előtti gazdasági szerveket, valamint a Magyar Államkincstárnál és jogelődjeinél őrzött munkavállalói személyi adatlapokat érintette. A korábban már rendezett, de különböző okok miatt idővel keveredett iratállományokat, vagy a szakmai követelmények által meghaladott rendezéseket rendszeresen felülvizsgáljuk, és ha szükséges, akkor áttekintő, helyreállító rendezéseket végzünk bennük. 2009-ben 3,08 ifm-t érintett az áttekintő rendezés, míg 1,68 ifm anyagot reponáltunk és 2,2 ifm levéltári iratot külön is savmentes dobozba helyeztünk.

Állományvédelmi célkitűzéseink között a megelőző védelem egyik fontos eleme a régi savas tárolódobozok lecserélése. Ma már szinte minden rendezési folyamat nélkülözhetetlen „technológiai” eleme a dobozok cseréje és újra címelése, de ezmellett – ha a kizárólag pályázati úton beszerzett dobozmennyiségből kitelik – rendezéstől függetlenül is végzünk átdobozolást. 2008-hoz hasonlóan 2009-ben is jelentősnek mondható raktárrendezési munkát végeztünk, melynek keretében a célszerűbb elhelyezés, valamint a helynyerés okán több raktárunkban is átalakítottuk a raktári rendet. E munka során összességében 170 ifm levéltári anyagot mozgattunk meg.

Az iratfeldolgozás sokszor nélkülözhetetlen eleme a selejtezés. A szakmai érdekeken túl a helyhiány is motiválta a selejtezések végrehajtását. Szakszerűen selejtezni kizárólag a már rendezett anyagban lehet, így a rendezési munkák tervezése szorosan összefügg a selejtezések tervezésével és végrehajtásával. A tanácsi és vállalati iratok rendezési tervbe vételének többek között az is okául szolgált, hogy ezeket az anyagokat alkalmassá tegyük az átselejtezhetőségre. A cél elsősorban olyan anyagrészek átselejtezése, ahol a selejtezésre fordított nem kis időt és energiát igénylő munka hozadéka nagy, magyarán legalább 25-50 %-kal, vagy annál is nagyobb arányban csökken az iratok mennyisége. 2009-ben 134,28 ifm levéltári anyagot selejteztünk át, amiből darabszintű selejtezéssel 38,01 ifm, középszintű selejtezéssel pedig 30,83 ifm selejtet távolítottunk el. A darabszintű selejtezés egyetlen, hatalmas kiterjedésű fondból, a Magyar Államkincstár Zala Megyei Területi Igazgatósága és jogelődjei irataiból történt, míg a középszintű selejtezés tanácsi és vállalati iratanyagot érintett.

Az iratfeldolgozási munka záróakkordja, egyfajta „megkoronázása” a szakszerűen rendezett és szükség szerint átselejtezett iratanyagról, a megfelelő szintű segédlet elkészítése. A kutató vagy bárki más az anyag feldolgozottságáról, annak színvonaláról a segédleten keresztül kap képet, tulajdonképpen ebben összegződik az iratfeldolgozó munka egésze. Minden közép- és darabszintű rendezés után - esetenként csak a fondcsoport feldolgozásának lezárultával - raktári jegyzéket készítünk. Valamennyi segédletünk elektronikus úton készült, megfelelően annak az elvárásnak, hogy az e-Archivumba becsatolva, a honlapunkon keresztül a világhálón, a nagyközönség számára is elérhető legyen. Az alapsegédletnek tekinthető raktári jegyzékek 116,86 ifm-hez, zömében feudális, iskolai és tanácsi iratokhoz készültek. A kutatóknak több információt adó, magasabb szintű áttekintő raktári jegyzékek vállalati és 1990 utáni önkormányzati iratokhoz készültek 13,32 ifm anyaghoz. A klasszikus segédletek sorába tartozó lajstromot és mutatót 14,41, illetve 18,26 ifm, nagyobb részt feudális korban keletkezett iratanyaghoz készítettünk. Befejeződött a Mohács előtti oklevelek (438 db) revíziója, digitalizálásra előkészítése (és egyúttal a Magyar Országos Levéltár szervezésében való digitalizálása), melynek keretében az oklevelek lajstromához fejregeszták is készültek. Szintén külső szolgáltató bevonásával zajlott le Zala megye – ki nem adott - helytörténeti lexikonához egykoron készült adatlapok (26 doboz) digitalizálása, melynek előkészítését és földrajzi névmutatóval való ellátását egyik munkatársunk végezte el. Az egyéb segédletek között kell említenünk az általunk őrzött állami anyakönyvi másodpéldányokba tett 6974 db utólagos bejegyzést, melyből 5224 db a tárgyévben érkezett.

A segédletkészítésben a számítógép kínálta előnyöket leginkább a relációs adatbázisok építésével és – mint az fentebb is látható - az ehhez szorosan kapcsolódó digitalizálással lehet kihasználni. 2009-ben két munkatársunk az 1867 előtti térképeket készítette elő egy – pályázati lehetőségektől függő – majdani digitalizálásra. Tárgyévben belekezdünk egy nagyobb szabású adatbázisépítési programba, amely a 20. század második felében keletkezett állampárti és tanácsi iratanyag vezető testületi jegyzőkönyveiben lévő napirendi pontok feldolgozását tűzte ki célul. 2009-ben az MDP megyei bizottsága és 1960-ig az MSZMP megyei bizottsága vezető testületei, valamint Zalaegerszeg és Nagykanizsa városok tanácsülési (és részben a végrehajtó bizottsági ülések) jegyzőkönyveinek feldolgozása készült el. Egy-egy jegyzőkönyvi egység vonatkozó adatainak adatbázisba rendezése mellett itt is az iratok – lehetőleg karakterfelismeréssel történő - digitalizálása a fő cél. 2009-től kezdve az e-Archivum nevű egységes elektronikus levéltári nyilvántartó rendszer vonatkozásában elmondhatjuk, hogy a jogszabályi előírásoknak megfelelően, valamennyi érintett nyilvántartásunkat a programban vezetjük.

10. Tudományos munka

2009. május 16-án volt a 100. évfordulója levéltárunk egykori igazgatója, a tudós jogtörténész, dr. Degré Alajos születésének. Ez alkalomból május 14-én egy – Zalaegerszeg város tavaszi fesztiváljába illeszkedő – tudományos emléküléssel emlékeztünk meg neves elődünkről. A szülőváros és a zalai jogásztársadalom támogatásával megvalósított, „Degré Alajos emlékezete” című emlékülés tíz rangos előadásából öt dr. Degré Alajos életével és szakmai tevékenységével foglalkozott, öt pedig az ő korábbi, Zala megyére vonatkozó jogtörténeti kutatásait igyekezett továbbfejleszteni. Az előadások bővített és jegyzetekkel kiegészített szövegének felhasználásával elkészült az emlékülés anyagából szerkesztett tanulmánykötet kézírata, mely várhatóan 2010-ben, a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, valamint intézményünk közös kiadásában fog megjelenni.

Levéltárunk ez évben mind tudományos, mind közművelődési munkájában kiemelt figyelmet fordított Zala (Kolon) megye első okleveles említése (1009) 1000. évfordulójának megünneplésére. Részben az „1000 éves Zala megye” programhoz, részben pedig a levéltár udvarán 2007-től működő nyári szabadtéri színházhoz kapcsolódva, megyénk és városunk együttes támogatásával készítettük el és jelentettük meg a „Kvartélyház. A zalaegerszegi új vármegyeháza története 1765-2008” c. könyvünket. A reprezentatív kivitelű, képekkel gazdagon illusztrált album nyolc szerzője - köztük intézményünk hat tudományos munkatársa - az 1872 és 1950 között vármegyeházaként használt, levéltárunkat is magában foglaló, Széchenyi tér 3-5. sz. épület történetét dolgozza fel, külön fejezetben tárgyalva intézményünk történetét.

A levéltár saját, „Zalai Gyűjtemény” című kiadványsorozatában négy könyvet adtunk ki 2009-ben. E sorozat 64. köteteként jelent meg Bilkei Irén „A zalavári és a kapornaki konventek hiteleshelyi levéltárainak oklevélregesztái 1545-1548” című forráskiadványa, 65. köteteként Kardos Ferenc „Veszedelmes habok között látszatik életünk forogni. Források a zalai cigányság 18. századi történetéhez” című forrásgyűjteménye (mindkettő 2008-as megjelenési dátummal). Ugyancsak e sorozatban, 66. kötetként látott napvilágot 2009-ben Csány László reformkori iratainak (leveleinek, beszédeinek és írásainak, valamint a hozzá írt leveleknek) Molnár András által sajtó alá rendezett kötete, 67. kötetként pedig a Paksy Zoltán által szerkesztett, és egykori igazgatónk, dr. Simonffy Emil emlékének szentelt, „Zalai történeti tanulmányok 2009” című levéltári évkönyvet (vegyes tematikájú tanulmány és forrásközlemény gyűjteményt) jelentettük meg. Valamennyi kötetünk kiadását döntő részben a Nemzeti Kulturális Alap Levéltári Kollégiuma támogatta.

Lugosi József és Kiss Gábor „Volt egyszer egy huszárezred. A m. kir. zalaegerszegi 6. honvéd huszárezred története” című könyvét, melynek elkészítését Zalaegerszeg város önkormányzata és Millecentenáriumi Közalapítványa támogatta, sorozaton kívüli, önálló kiadványként, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeummal közösen jelentettük meg.

2009-ben a levéltár kilenc tudományos munkatársa összesen 31 tudományos publikációt (önálló művet, hosszabb-rövidebb tanulmányt vagy forrásközleményt) jelentetett meg a fenti könyvekben, valamint más tanulmánykötetekben vagy folyóiratokban, és hat levéltáros további 9 elkészült kéziratot adott le közlésre valamely kiadónak vagy szerkesztőségnek. *(Lásd az 5-6. sz. mellékletet!)* Hét munkatársunk összesen 24 tudományos vagy ismeretterjesztő előadást tartott 22 országos, regionális vagy helyi rendezvényen (konferencián, emlékülésen, megemlékezésen). *(Lásd a 7. sz. mellékletet!)*

Három levéltárosunk előzetes forrásfeltárást végzett (egyes levéltári fondokat cédulázott ki) Nagykanizsa önkormányzatának megbízásából a város monográfiájának harmadik, 1850 és 1945 közötti kötetéhez. Kettő közülük, valamint egy harmadik kollégánk a 2011-ben esedékes csáktornyai Muraköz-konferenciához gyűjtött anyagot, és megkezdte annak feldolgozását.

11. Ismeretterjesztés, közművelődés

2009-ben legfontosabb közművelődési feladatunk az „1000 éves Zala megye” történetére vonatkozó tudományos ismeretterjesztés volt. Január 16-án indult a Zalai Hírlap hasábjain az a 26 részes, kéthetenként jelentkező cikksorozat, melyben a levéltár hat tudományos munkatársa a legújabb kutatási eredményekre támaszkodva, az első, 1009. évi okleveles említéstől egészen a rendszerváltásig vázolta fel Zala megye történetét. A cikksorozat anyaga év végén összegyűjtve, önálló kötetként szerkesztve, a jeles történelmi évfordulóhoz méltó, ünnepi köntösben is napvilágot látott. Az „Ezer év. Zala megye históriája” című, színes képekkel illusztrált, keménytáblás, reprezentatív kötet, melyet a Pannon Lapok Társasága jelentetett meg, az olvasók körében nagy sikert aratott, és hetek alatt elfogyott Zala megyében.

Zala megye történetéről hasonló, 12 részes ismeretterjesztő cikksorozatot készített hat levéltárosunk 2009-ben a „Zala Megye” című, havonta megjelenő nagy példányszámú, ingyenes megyei lap, illetve annak on-line változata számára is. *(Lásd a 8. sz. mellékletet!)*

Bilkei Irén főlevéltáros ez évben ezer éves megyénkről öt, Zala megye középkori teplomairól kettő, Mátyásról, a legendák királyáról pedig egy ismeretterjesztő előadást tartott Zalaegerszegen,

Zalaszentgróton és Lentiben, egy-egy munkatársunk pedig Tescándon és Hévízen emlékezett meg az 1956-os forradalom zalai eseményeiről. *(Lásd a 7. sz. mellékletet!)*

Ez év nyarán a Vas Megyei Levéltár volt a magyarországi házigazdája a Maribori Területi Levéltárral közösen rendezett 19. nemzetközi ifjúsági levéltári kutatótábornak, annak lebonyolításában azonban munkatársunk is közreműködött.

Intézményünk két munkatársa 2009-ben hat alkalommal levéltári bemutató órákon fogadta az általános és középiskolai diákcsoportokat, Káli Csaba igazgatóhelyettes pedig részt vett a Deák Ferenc Megyei Könyvtár által szervezett, évfordulós megyetörténeti vetélkedő szervezésében és zsűrizésében, valamint a megyei közművelődési intézmény által rendezett „Zalai Hagyományok Napja” szakmai bírálóbizottságának munkájában is.

12. Belföldi szakmai kapcsolatok

Ez évben is részt vettünk a Magyar Levéltárosok Egyesülete országos rendezvényein, így a 2009. augusztus 17. és 19. között Sopronban tartott rendes éves vándorgyűlésen (ahol munkatársaink két szakmai előadást is tartottak), és a május 13-án Budapesten rendezett egyesületi szakmai konferencián. Káli Csaba igazgatóhelyettes, mint az MLE országos választmányának tagja vezette az egyesület tagdíjnyilvántartását, folyamatosan kapcsolatot tartott az egyesülettel, és részt vett a választmány fővárosi ülésein. Bilkei Irén főlevéltáros szintén a választmány tagjaként tevékenykedett, és közreműködött az MLE vándorgyűlés forrásközlő szekciójának szervezésében.

Káli Csaba levéltári szakfelügyelői feladatainak ellátása (több dunántúli levéltár ellenőrzése) mellett tagja lett még a Magyar Levéltári Portál (központi levéltári honlap) előkészítő munkabizottságának, valamint az iratkezelési szabályzatokat és irattári terveket véleményező szakmai munkabizottságnak is. Budapesten az Oktatási és Kulturális Minisztériumban közreműködött az önkormányzati irattári terv minősítésében, és részt vett a Magyar Felsőoktatási Levéltárak Szövetségének 2009. szeptember 16-ai keszthelyi vándorgyűlésén. Ugyanő tartott kapcsolatot az Önkormányzati Levéltárak Tanácsával, és Molnár András igazgatóval együtt képviselte levéltárunkat a 2009. október 19-20-án Pécsen rendezett országos ÖLT közgyűlésen.

Ez évben is több munkatársunk vett részt a nyugat-dunántúli, illetve szomszédos megyék levéltári rendezvényein, így 2009. április 23-án Szombathelyen a Vas megyei, és október 7-én Kaposváron a Somogy megyei levéltári napokon, a Győri Városi Levéltár április 29-ei (Mediawave) konferenciáján, továbbá a Veszprém Megyei Levéltár május 28-ai és szeptember 17-ei tudományos konferenciáján, valamint október 28-ai levéltári informatikai szakmai napján. Káli

Csaba előadást tartott, és több munkatársunk is részt vett két fővárosi szakmai rendezvényen: Budapest Főváros Levéltára 2009. november 18-ai, és a Pest Megyei Levéltár november 26-ai levéltári napján.

13. Nemzetközi kapcsolatok

2009. június 24. és 29. között a Vas megyei Szentgotthárdon és a szlovéniai Csentén (Čentiba), nemzetközi együttműködés keretében, a Maribori Területi Levéltárral, valamint a Vas Megyei Levéltárral közösen került megrendezésre a 19. szlovén-magyar ifjúsági levéltári kutatótábor, amelynek ez évben magyar oldalon Vas megye volt a házigazdája, a tábor lebonyolításában azonban munkatársunk, Paky Zoltán főlevéltáros is közreműködött.

Foki Ibolya főlevéltáros angol nyelvű előadást tartott a Muravidékre vonatkozó, levéltárunkban őrzött forrásokról a Közép- és Déleurópai levéltárosok 2009. december 3-án, a szlovéniai Lipicán tartott nemzetközi szakmai tanácskozásán.

A levéltár munkatársai 2009. április 15-17. között a Zentai Történelmi Levéltár igazgatója, Fodor István meghívásának eleget téve, Káli Csaba igazgatóhelyettes vezetésével szakmai kirándulást tettek a Vajdaságban, melynek keretében több ottani levéltárat is meglátogattak. A kirándulás első napján Zentával és a város levéltárával ismerkedtek meg munkatársaink a helyi kollégák kalauzolása mellett. A következő napon a Zentai Történelmi Levéltár Óbecsei Fióklevéltárát is útba ejtve Újvidékre látogattak el a zalai levéltárosok. A Vajdaság székhelyén elsőként a Duna túlsópartján lévő Pétervárad erődjét keresték fel, ahol az Újvidéki Történelmi Levéltár is székel. Itt az intézmény igazgatója, Savin Bogoljub üdvözölte a zalaikat, akik az ő vezetésével tekintették meg az erődöt és a város többi nevezetességét. A harmadik napon Szabadkán zárult a program, ahol a Szabadkai Történelmi Levéltár igazgatója, Stevan Mačković mutatta meg a város legfontosabb látnivalóit. Valamennyi levéltárban szívélyesen fogadták a Zala Megyei Levéltár munkatársait, akik egy rendkívül gazdag és jól szervezett program keretében először ismerkedhettek meg a mai Szerbia, azon belül is a Vajdaság legfontosabb városaival és levéltáraival.

Ez évben is együttműködtünk a horvátországi Muraköz Megye Branimir Bunjac történész vezette Történelmi Társulatával. A Társulat munkatársai folytatták intézményünk iratanyagának 2008-ban megkezdett tervszerű kutatását, levéltárosaink pedig Foki Ibolya vezetésével közreműködtek egy Csáktornyán 2011-ben megvalósítani tervezett, Muraköz történetére

vonatkozó nemzetközi konferencia és tanulmánykötet előkészítésében, és egy-egy alkalommal részt vettek a Horvátországban és Szlovéniában ez ügyben tartott szakmai értekezleteken.

Az elmúlt években két korábbi munkatársunk, Turbuly Éva és Horváth Zita az OTKA támogatásával feltárták Bécsben a muraközi uradalomra vonatkozó, legfontosabb 17-18. századi latin és német nyelvű levéltári forrásokat, és elkészítették belőlük egy dokumentumkötet kéziratát. 2009-ben a Nemzeti Kulturális Alap pályázati támogatásával horvát nyelvre fordítottuk e kötet kéziratát, illetve német nyelvű összefoglalót és tartalomjegyzéket készítettünk hozzá, annak érdekében, hogy 2010-ben két nyelven megjelentetve, német rezümével ellátva, mind Magyarországon, mind pedig Horvátországban és Ausztriában használható legyen e fontos forráskiadvány.

14. Informatika

2009-ben 250.000 Ft támogatást nyertünk a Nemzeti Kulturális Alap pályázatán a levéltár kutatótermében, kutatóink számára elhelyezendő számítógép beszerzésére. A kapott támogatásból egy hordozható számítógépet (notebook-ot) vásároltunk, melyet a kutatóteremben kiépített hálózati ponthoz csatlakoztatva, kutatóink használhatják az elektronikus levéltári segédleteinket (eArchivum), adatbázisainkat, valamint digitalizált iratanyagainkat és kiadványainkat.

2009-ben fontos lépéseket tettünk a levéltár anyagának digitalizálása területén. Fenntartónk jelentős anyagi támogatásával a budapesti Arcanum Adatbázis Kft. végezte el a kéziratárunkban őrzött, több mint 15.000 oldal terjedelmű, „Zala megye helytörténeti lexikona” című, szinte valamennyi zalai település történetének kutatásához nélkülözhetetlen kéziratos regesztagyűjtemény teljes anyagának digitalizálását. Ennek kétrétegű PDF változatát, valamint a „Zalai Gyűjtemény” sorozat eddig digitalizált hét kötetét és Zala megye kétkötetes oklevéltárának digitalizált változatát ugyanez a cég tette közzé a Magyar Levéltári Portálon (www.archivportal.hu). Kapcsolódva a Magyar Országos Levéltár oklevél-digitalizálási programjához, a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával teljes egészében digitalizáltattuk az 1526 előtti oklevélgyűjteményünket, összesen 438 darab oklevelet. A budapesti GDL Kft. által digitalizált oklevélanyag a Magyar Országos Levéltár honlapján, a központi oklevél-adatbázisban lesz elérhető, legkésőbb 2010. június 30-ig. Még 2008 augusztusában, a zalaegerszegi MLE vándorgyűlés idején technikai bemutató keretében 312 darab nagyméretű kéziratos térképünket sikerült beszkenneletnünk. 2009-ben levéltárunkban megtörtént a beszkennelet térképek képi

anyagának feldolgozása; a többi, 1867 előtti kéziratos térkép ez évre tervezett digitalizálását azonban a digitalizálandó térképek számítógépes adatbázisának elkészítéséig elhalasztottuk.

Intézményünk honlapjának egyes elemeit ez évben is folyamatosan frissítettük, és az Interneten is elérhetővé, illetve kereshetővé tettük az eArchivumban rögzített levéltári törzskönyvet és az ahhoz csatolt elektronikus segédleteket, szám szerint több mint 700 darabot.

Levéltárunkban a „Zalai Gyűjtemény” című, saját kiadványsorozatunkban megjelent alábbi két kötet nyomdai előkészítését (szedését, tördelését) végeztük el 2009-ben: Csány László reformkori iratai 1815-1848. (Zalai Gyűjtemény 66.) (Sajtó alá rend. és szerk. Molnár András) Zalaegerszeg, 2009. 364 p., Tanulmányok Zala megye történetéről 2009. (Zalai Gyűjtemény 67.) (Szerk. Paksy Zoltán). Zalaegerszeg, 2009. 404 p.

15. Szakkönyvtár

Levéltári szakkönyvtárunk 2009-ben 226 kötettel gyarapodott. Teljes könyv-állományunk 2008. december 31-én 18.315 mű (a korábbi selejtezéseket levonva összesen 15.441 mű) volt. Állományunk gyarapodása ez évben is döntő részben kiadványcserével és ajándékozással történt (132, illetve 41 kötet), vétel útján mindössze 53 kötetet tudtunk beszerezni (188.940 Ft értékben). Könyvtárunkat ez évben is kizárólag a levéltári anyagot kutatók, valamint saját munkatársaink használták.

2009-ben is tovább folytattuk a „Szirén” integrált könyvtári nyilvántartási rendszer központi adatbázisának feltöltését (saját állományunk leírása a 4790. kötetnél tart), és november 11-én levéltárunkban tartották a rendszer újabb zalaegerszegi szakmai bemutatóját.

Szakkönyvtárunk zsúfoltságának enyhítése, és használhatóbbá, kezelhetőbbé tétele érdekében 2009-ben befejeztük az előző években megkezdett könyvtárrevíziót, selejtezést és raktárrendezést. Rendbe raktuk és selejteztük a helytörténeti anyagot, a kézikönyvtárat, valamint a bekötött folyóiratokat és hírlapokat. (39 önálló mű és ötféle folyóirat 1947 és 2001 közötti példányai kerültek selejtezésre.)

Horváth Adrienn könyvtáros mindezek mellett bibliográfiát készített dr. Fára Józsefről, és (az MTA Történettudományi Intézete számára) a zalai mezővárosokról, anyaggyűjtést végzett a helyi sajtóban a „Kvartélyház” kötethez, és digitalizálásra készítette elő a „Zala megye helytörténeti lexikona” című kéziratos regesztagyűjteményt.

16. Egyéb munkák

Ez évben egy munkatársunk vállalt szerepet a felsőoktatásban: Paksy Zoltán PhD főlevéltáros Szombathelyen, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központjában a Társadalomföldrajz tanszéken tanított politikai és gazdasági földrajzot.

Intézményünk és munkatársaink szakmai, illetve tudományos tevékenységéről 2009-ben 62 nyomtatott sajtóhíradás jelent meg különböző országos vagy zalai lapokban, folyóiratokban. Többségük a Zalai Hírlap és a Zalaegerszeg hasábjain látott napvilágot, és zömében a kiadványainkkal, rendezvényeinkkel, valamint az ezer éves Zala megyével foglalkoztak. *(Lásd a 9. sz. mellékletet!)* Ez évtől fogva figyelemmel kísértük a levéltárunkkal kapcsolatos elektronikus híradásokat is, és 34 híryanag közzétételét fedeztük fel különböző hírportálokon vagy honlapokon.

Zalaegerszeg, 2010. január 15.

Molnár András
levéltár-igazgató